

Υπόθεση C-343/19

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

30 Απριλίου 2019

Αιτούν δικαστήριο:

Landesgericht Klagenfurt (Αυστρία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

17 Απριλίου 2019

Ενάγουσα:

Verein für Konsumenteninformation

Εναγομένη:

Volkswagen AG

ΥΠΟΘΕΣΗ:

Ενάγουσα [παραλειπόμενα]

Verein für Konsumenteninformation

[παραλειπόμενα]

1060 Βιέννη

[παραλειπόμενα]

Εναγομένη [παραλειπόμενα]

Volkswagen AG [παραλειπόμενα]

38440 Wolfsburg [παραλειπόμενα]

GERMANIA [παραλειπόμενα]

Αίτημα της αγωγής:

καταβολή του ποσού των 3.611.806,00 ευρώ, πλέον τόκων, εξόδων και λοιπών δαπανών (λοιπές αξιώσεις – γενική διαδικασία)

1. Υποβάλλεται στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

Έχει το άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, την έννοια ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, ως «[τόπος] όπου συνέβη [...] το ζημιογόνο γεγονός» μπορεί να θεωρηθεί ο τόπος που βρίσκεται σε ορισμένο κράτος μέλος και στον οποίο επήλθε η ζημία, όταν η ζημία αυτή συνίσταται αποκλειστικά σε οικονομική απώλεια η οποία αποτελεί άμεση συνέπεια αδικοπραξίας που έλαβε χώρα σε άλλο κράτος μέλος;

2. Η διαδικασία 21 Cg 74/18v ενώπιον του Landesgericht Klagenfurt (πρωτοβάθμιο δικαστήριο του Klagenfurt) αναστέλλεται μέχρι εκδόσεως της προδικαστικής αποφάσεως του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης [παραλειπόμενα]. [σελ. 2 του πρωτοτύπου]

Σκεπτικό:

I. Πραγματικά περιστατικά

Η ενάγουσα αποτελεί μη κερδοσκοπική οργάνωση προστασίας των καταναλωτών και λειτουργεί υπό τη νομική μορφή του σωματείου κατά τον αυστριακό νόμο περί σωματείων, με έδρα τη Βιέννη, Αυστρία. Στα καταστατικά καθήκοντα της ενάγουσας περιλαμβάνεται η δικαστική επιδίωξη αξιώσεων αστικού δικαίου οι οποίες της έχουν εκχωρηθεί από καταναλωτές για τους σκοπούς της άσκησης αγωγής. Στην υπόθεση 21 Cg 74/18 v του Landesgericht Klagenfurt η ενάγουσα επιδιώκει δικαστικά, αφενός, την ικανοποίηση αξιώσεων προς αποζημίωση 574 αγοραστών μηχανοκίνητων οχημάτων (οι οποίες της έχουν εκχωρηθεί) κατά της εναγομένης και, αφετέρου, την αναγνώριση της ευθύνης της εναγομένης για μη δυνάμενες να υπολογιστούν ακόμη ζημίες από την εγκατάσταση στα αγορασθέντα οχήματα κινητήρα που παραβιάζει τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης.

Η εναγομένη αποτελεί κατασκευάστρια μηχανοκίνητων οχημάτων η οποία λειτουργεί υπό τη νομική μορφή ανώνυμης εταιρείας του γερμανικού δικαίου με έδρα το Wolfsburg, Γερμανία. Η εν λόγω εταιρεία είναι καταχωρισμένη στο εμπορικό μητρώο του ειρηνοδικείου του Braunschweig με κωδικό αριθμό καταχώρισης HRB 100484.

II. Αιτήματα και ισχυρισμοί των διαδίκων

Η ενάγουσα απαιτεί από την εναγομένη την καταβολή του ποσού των 3.611.806,00 ευρώ, πλέον τόκων, εξόδων και λοιπών δαπανών, καθώς και την αναγνώριση της ευθύνης της τελευταίας για όλες τις μη δυνάμενες να υπολογιστούν ακόμη ζημίες ή/και για ζημίες οι οποίες ενδέχεται να προκύψουν στο μέλλον.

Η ενάγουσα στηρίζει την αξίωση καταβολής αποζημίωσης σε ενοχές από αδικοπραξία ή οιονεί αδικοπραξία και ισχυρίζεται ότι όλοι οι κατονομαζόμενοι στην αγωγή αγοραστές είχαν αγοράσει στην Αυστρία, πριν από τις 18 Σεπτεμβρίου 2015 –ημερομηνία κατά την οποία έλαβε χώρα επίσημη ανακοίνωση της χειραγώγησης των εκπομπών ρύπων από την Volkswagen– είτε από εμπορικό διανομέα οχημάτων είτε από ιδιώτη πωλητή (μεταχειρισμένα) οχήματα τα οποία είναι εξοπλισμένα με κατασκευασμένο από την εναγομένη κινητήρα (EA 189). Ο εν λόγω κινητήρας είναι εξοπλισμένος με παράνομο σύστημα αναστολής κατά την έννοια του κανονισμού (ΕΚ) 715/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2007. Η εγκατάσταση παράνομου λογισμικού για τη χειραγώγηση των εκπομπών ρύπων είχε σαν αποτέλεσμα το όχημα να εκπέμπει σε συνθήκες εργαστηρίου «καθαρούς ρύπους», ήτοι ρύπους εντός των ορίων των προβλεπόμενων τιμών, ενώ σε συνθήκες κανονικής λειτουργίας, δηλαδή κανονικής οδήγησης, ρύπους σε ποσότητα πολλαπλάσια των προβλεπόμενων οριακών τιμών.

Μόνον με την εγκατάσταση του εν λόγω λογισμικού χειραγώγησης εκπομπών ρύπων ήταν δυνατό για την εναγομένη να λάβει την προβλεπόμενη από τη νομοθεσία της Ένωσης έγκριση τύπου για οχήματα με κινητήρα EA 189. Οι διατάξεις του [σελ. 3 του πρωτοτύπου] κανονισμού έχουν χαρακτήρα κανόνων ατομικής προστασίας, καθώς για κάθε όχημα που διατίθεται από την εναγομένη στο εμπόριο εκδίδεται βεβαίωση συμμόρφωσης κατά την έννοια του κανονισμού (ΕΕ) 168/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιανουαρίου 2013, για την έγκριση και την εποπτεία της αγοράς δίκυκλων ή τρίκυκλων οχημάτων και τετράκυκλων, η οποία παραδίδεται και στον αγοραστή.

Η ζημία που υπέστησαν οι κάτοχοι των οχημάτων συνίσταται στο ότι δεν θα είχαν αγοράσει τα οχήματα ή θα τα είχαν αγοράσει σε τιμή τουλάχιστον κατά 30 % μικρότερη της τιμής πώλησης εάν γνώριζαν την προβαλλόμενη χειραγώγηση εκπομπής ρύπων. Τα οχήματα με το παράνομο λογισμικό ήταν εξ αρχής ελαττωματικά και είχαν αξία κατά πολύ μικρότερη από εκείνη που ισχυρίζεται η εναγομένη και από εκείνη την οποία αποδέχθηκαν οι κάτοχοί τους. Η εμπορική αξία και, ως εκ τούτου, η τιμή αγοράς ενός οχήματος με εγκατεστημένο λογισμικό χειραγώγησης εκπομπών ρύπων θα υπολείπονταν σημαντικά του τιμήματος που πραγματικά καταβλήθηκε για την αγορά τους. Το ποσό της διαφοράς συνίσταται στη δυνάμενη να αποκατασταθεί ζημία που προκύπτει από την απώλεια εμπιστοσύνης. Επικουρικά, η ενάγουσα στηρίζει την απαίτησή της στο γεγονός ότι η αξία ενός τέτοιου οχήματος στην αγορά καινούργιων και

μεταχειρισμένων αυτοκινήτων είναι πολύ μικρότερη σε σύγκριση με αυτή των οχημάτων στα οποία δεν έχει εγκατασταθεί το παράνομο λογισμικό.

Όσον αφορά το αναγνωριστικό αίτημα της αγωγής, κατά τους ισχυρισμούς της ενάγουσας πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ζημία των κατόχων των οχημάτων έχει αυξηθεί περαιτέρω λόγω της υψηλής κατανάλωσης καυσίμων, της χαμηλότερης απόδοσης κατά την οδήγηση ή της χαμηλότερης απόδοσης του κινητήρα και/ή λόγω της ταχύτερης φθοράς. Εξάλλου, πρέπει να ληφθεί υπόψη και η περαιτέρω μείωση της αγοραίας αξίας των οχημάτων που επηρεάζονται από το φερόμενο ως παράνομο λογισμικό. Επιπροσθέτως, υπάρχει ο κίνδυνος εμφάνισης και άλλων μειονεκτημάτων, όπως απαγόρευση κυκλοφορίας των επηρεαζόμενων οχημάτων ή ανάκληση της άδειας κυκλοφορίας τους. Οι εν λόγω ζημίες δεν μπορούν προς το παρόν να υπολογιστούν ή δεν έχουν ακόμη επέλθει.

Όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία του δικάζοντος δικαστηρίου, η ενάγουσα στηρίζεται στο άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (στο εξής: κανονισμός 1215/2012). Η σύναψη της σύμβασης πώλησης, η καταβολή του τιμήματος και η παράδοση των οχημάτων έλαβαν χώρα στην περιφέρεια του δικάζοντος δικαστηρίου. Στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν πρόκειται απλά για έμμεση ζημία, αλλά για άμεση ζημία η οποία θεμελιώνει διεθνή δικαιοδοσία. Η ζημία αυτή επήλθε με την απομείωση της περιουσίας των καταναλωτών, το νωρίτερο με την αγορά και την παράδοση των οχημάτων στον τόπο παράδοσης, ήτοι στην περιφέρεια του δικάζοντος δικαστηρίου. Στον τόπο αυτόν εκδηλώθηκαν για πρώτη φορά οι συνέπειες της αδικοπρακτικής συμπεριφοράς της εναγομένης και ζημιώθηκαν άμεσα οι καταναλωτές.

Η **εναγομένη** ζητεί να απορριφθεί η αγωγή και αμφισβητεί τη διεθνή δικαιοδοσία του δικάζοντος δικαστηρίου κατά το άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012. [σελ. 4 του πρωτοτύπου]

III. Η μέχρι τούδε διαδικασία:

Το αιτούν δικαστήριο επέδωσε την αγωγή στην εναγομένη και της ζήτησε να καταθέσει δικόγραφο με την απάντησή της. Με την εν λόγω απάντηση η εναγομένη προέβαλε ένσταση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας, επί της οποίας πρέπει τώρα να αποφασίσει το αιτούν δικαστήριο.

Νομική εκτίμηση

IV. Βασικοί κανόνες του δικαίου της Ένωσης

Οι κρίσιμες διατάξεις του κανονισμού 1215/2012 ορίζουν τα εξής:

«ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ

ΤΜΗΜΑ 1

Γενικές διατάξεις

Άρθρο 4

1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.

[...]

ΤΜΗΜΑ 2

Ειδικές δικαιοδοσίες

Άρθρο 7

Πρόσωπο που έχει την κατοικία του σε κράτος μέλος μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος:

[...] 2) ως προς ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιολόγο γεγονός· [...]

V. Επί του προδικαστικού ερωτήματος:

[σελ. 5 του πρωτοτύπου] Το άρθρο 66, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012 ορίζει ότι αυτός εφαρμόζεται στις αγωγές που ασκούνται κατά ή μετά τις 10 Ιανουαρίου 2015. Η ενάγουσα άσκησε την αγωγή της ενώπιον του Landesgericht Klagenfurt στις 6.9.2018 και για τον λόγο αυτόν ο εν λόγω κανονισμός τυγχάνει εφαρμογής.

Στην υπόθεση Bier κατά Mines de Potasse d'Alsace (απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 1976, Bier κατά Mines de Potasse d'Alsace, 21/76) το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάνθηκε ότι η δωσιδικία της αδικοπραξίας κατά την έννοια [του άρθρου 5, σημείο 3, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, κατόπιν] άρθρου 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 περί διεθνούς δικαιοδοσίας (και νυν άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012) μπορεί να θεμελιωθεί κατ' επιλογή του ενάγοντος τόσο στον τόπο όπου συνέβη το γενεσιουργό της ζημίας γεγονός όσο και στο τόπο επελεύσεως της ζημίας.

Τόπος τελέσεως της αδικοπραξίας είναι ο τόπος όπου συνέβη το γενεσιουργό της ζημίας γεγονός, ήτοι οποιοσδήποτε τόπος στον οποίο τελέστηκε εν όλω ή εν μέρει πράξη εμπίπτουσα στο άρθρο 5, σημείο 3, του κανονισμού 44/2001 περί διεθνούς δικαιοδοσίας [νυν άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012] ή ο τόπος προέλευσης του γενεσιουργού της ζημίας γεγονότος. **Τόπος επελεύσεως της ζημίας** είναι ο τόπος στον οποίο το γεγονός που δημιουργεί αδικοπρακτική ευθύνη παράγει τα ζημιγόνα αποτελέσματά του έναντι του ζημιωθέντος. Στην περίπτωση βλάβης της περιουσίας, η οποία προκλήθηκε από αδικοπραξία, ως τόπος επέλευσης του ζημιογόνου γεγονότος νοείται και ο τόπος στον οποίο επήλθε περιουσιακή ζημία, με τη διευκρίνιση ότι διεθνής δικαιοδοσία θεμελιώνεται με βάση τον τόπο επελεύσεως της αρχικής ζημίας, όχι όμως και με βάση τον τόπο επελεύσεως τυχόν έμμεσης ζημίας.

Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο όρος «τόπος επέλευσης της ζημίας» δεν μπορεί παρά να θεωρηθεί «ότι αναφέρεται μόνο στον τόπο όπου το ζημιγόνο γεγονός, ο υπαίτιος του οποίου υπέχει ευθύνη εξ αδικοπραξίας ή εξ οιονεί αδικοπραξίας, παρήγαγε απευθείας τα ζημιγόνα αποτελέσματά του σε βάρος του αμέσως ζημιωθέντος» (απόφαση της 11ης Ιανουαρίου 1990, *Dumez France* κ.λπ. κατά *Hessische Landesbank* κ.λπ., C-220/88, σκέψη 20). Στην ίδια απόφαση, καθώς και σε πολλές άλλες, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης διευκρίνισε, εκτός αυτού, ότι η δωσιδικία της αδικοπραξίας αποτελεί εξαίρεση από τον γενικό κανόνα της αρμοδιότητας των δικαστηρίων του κράτους όπου έχει την κατοικία του ο εναγόμενος. Αυτές οι περιπτώσεις ειδικής δωσιδικίας στηρίζονται στην ύπαρξη ιδιαίτερα στενού συνδέσμου μεταξύ της ένδικης διαφοράς και δικαστηρίων άλλων από εκείνα του κράτους της κατοικίας του εναγομένου, ο οποίος σύνδεσμος δικαιολογεί τη δικαιοδοσία αυτών των δικαστηρίων για λόγους ορθής απονομής της δικαιοσύνης και αποτελεσματικής εκδίκασεως της διαφοράς. Ένας εκ των σκοπών τους οποίους υπηρετεί ο κανονισμός περί διεθνούς δικαιοδοσίας είναι η αποτροπή του πολλαπλασιασμού των αρμόδιων δικαστηρίων, ο οποίος οξύνει τους κινδύνους ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων (απόφαση της 11ης Ιανουαρίου 1990, *Dumez France* κ.λπ. κατά *Hessische Landesbank* κ.λπ., C-220/88, σκέψεις 17 και 18).

Στην υπόθεση *Antonio Marinari* κατά *Llodys Bank plc* και *Zubaidi Trading Company* το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπογράμμισε ότι η δωσιδικία της αδικοπραξίας κατά την έννοια του κανονισμού περί διεθνούς δικαιοδοσίας δεν μπορεί να ερμηνευθεί τόσο ευρέως ώστε να καλύπτει κάθε τόπο στον οποίο θα μπορούσαν να γίνουν αισθητές οι επιζήμιες συνέπειες ενός γεγονότος που έχει ήδη προκαλέσει ζημία, η οποία πράγματι έχει επέλθει [σελ. 6 του πρωτοτύπου] σε άλλον τόπο. Η φράση «[τόπος] όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιγόνο γεγονός» δεν μπορεί επομένως να ερμηνευθεί ως καλύπτουσα τον τόπο στον οποίο ο ζημιωθείς ισχυρίζεται ότι υπέστη περιουσιακή ζημία που αποτελεί τη συνέπεια της αρχικώς επελθούσας ζημίας την οποία υπέστη εντός άλλου συμβαλλόμενου κράτους (απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 1995, *Antonio Marinari* κατά *Llodys Bank plc* και *Zubaidi Trading Company*, C-364/93, σκέψεις 14 και 15).

Από την ανωτέρω μνημονευόμενη νομολογία το αιτούν δικαστήριο συνάγει ότι η δωσιδικία της αδικοπραξίας εξυπηρετεί μόνο άμεσα ζημιωθέντες, εφόσον οι τελευταίοι προβάλλουν αξιώσεις που στηρίζονται σε άμεση και όχι απλά σε έμμεση ζημία.

Στην υπό κρίση περίπτωση η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι οι αξιώσεις που προβάλλει αφορούν άμεσες ζημίες τις οποίες υπέστησαν οι κάτοχοι των μειωμένης αξίας αυτοκινήτων με την αγορά και την παράδοση αυτών στον τόπο παράδοσης. Με την εν λόγω παράδοση εκδηλώθηκαν για πρώτη φορά οι συνέπειες της αδικοπρακτικής συμπεριφοράς της εναγομένης και ζημιώθηκαν άμεσα οι καταναλωτές.

Κατά την άποψη όμως του αιτούντος δικαστηρίου, το κατά τους ισχυρισμούς της ενάγουσας εγκατεστημένο στον κινητήρα EA 189 λογισμικό χειραγώγησης της εκπομπής ρύπων συνεπάγεται άμεση ζημία διότι η κατασκευή κινητήρα ο οποίος παραβιάζει τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) 715/2007 είχε σαν αποτέλεσμα το όχημα να παρουσιάζει ελάττωμα από το οποίο προέκυψε (μετέπειτα) η μείωση της αξίας του. Η ζημία που ισχυρίζεται ότι υπέστη η ενάγουσα από την απομείωση της αξίας του αυτοκινήτου αποτελεί, κατά την άποψη του δικάζοντος δικαστηρίου, έμμεση ζημία η οποία προκύπτει από όχημα που παρουσιάζει πραγματικό ελάττωμα.

Η αγωγή στηρίζεται σε αξιώσεις αγοραστών οι οποίοι προμηθεύτηκαν καινούργια ή μεταχειρισμένα οχήματα από εμπορικούς διανομείς ή ιδιώτες πωλητές. Αν γινόταν δεκτός ο ισχυρισμός της ενάγουσας, ότι δηλαδή η ζημία εκδηλώνεται δια της αγοράς των οχημάτων και, κατά συνέπεια, δια των ίδιων των οχημάτων, τίθεται, κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, το ζήτημα αν η άμεση κατά τους ισχυρισμούς της ενάγουσας ζημία δεν θα έπρεπε να έχει επέλθει ήδη στον εκάστοτε πρώτο αγοραστή, εν προκειμένω στον εξουσιοδοτημένο έμπορο ή στον γενικό εισαγωγέα των οχημάτων. Εάν γίνει δεκτό ότι η αρχική άμεση ζημία επήλθε στο πρόσωπο του εκάστοτε πρώτου αγοραστή, οι ζημίες που επήλθαν στο πρόσωπο όλων των επόμενων αγοραστών θα έπρεπε απλώς να χαρακτηριστούν έμμεσες ζημίες.

Πράγματι, κατά την εκδοθείσα στην υπόθεση *Marinari* απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η φράση «τόπος όπου συνέβη το ζημιολόγο γεγονός» δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως καλύπτουσα τον τόπο στον οποίο ο ζημιωθείς ισχυρίζεται ότι υπέστη περιουσιακή ζημία που αποτελεί συνέπεια της αρχικώς επελθούσας ζημίας που υπέστη εντός άλλου συμβαλλόμενου κράτους. Η έμμεση απλώς ζημία δεν μπορεί να θεμελιώσει [σελίδα. 7 του πρωτοτύπου] επομένως διεθνή δικαιοδοσία.

Ωστόσο, τα υπό κρίση περιστατικά διαφέρουν από εκείνα της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση *Marinari* κατά το ότι στην υπόθεση εκείνη ο ενάγων είχε υποστεί ο ίδιος άμεση ζημία σε ένα κράτος μέλος και θέλησε να προβάλλει επιπροσθέτως και έμμεση ζημία του σε άλλο κράτος μέλος. Αντιθέτως, με την επιχειρηματολογία της στην υπό κρίση υπόθεση, η ενάγουσα επιδιώκει να

καταδείξει ότι, έως την αγορά και την παράδοση του οχήματος και έως τη δημόσια ανακοίνωση της προβαλλόμενης χειραγώγησης εκπομπής ρύπων, ο κάτοχος του οχήματος δεν μπορούσε ακόμη να έχει υποστεί ζημία και, επομένως, σε αντίθεση με την υπόθεση *Marinari*, καμία άμεση ζημία.

Παράλληλα όμως με το ζήτημα της άμεσης και της έμμεσης ζημίας τίθεται, κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, και το ζήτημα του αν για μια αμιγώς περιουσιακή ζημία που προέκυψε από αδικοπρακτική συμπεριφορά μπορεί να θεμελιωθεί διεθνής δικαιοδοσία κατά το άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012.

Όσον αφορά τον τόπο επελεύσεως της ζημίας στην περίπτωση που αυτή είναι περιουσιακή, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έθεσε ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές με την απόφαση στην υπόθεση *Rudolf Kronhofer κατά Marianne Maier κ.λπ.*, διευκρινίζοντας ότι η φράση «τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός» δεν αναφέρεται στον τόπο κατοικίας του ενάγοντος, όπου βρίσκεται «το επίκεντρο της περιουσίας του», για τον λόγο και μόνο ότι ο ενάγων υπέστη στον τόπο αυτόν οικονομική ζημία λόγω της σημειωθείσας σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος απώλειας περιουσιακών του στοιχείων (απόφαση της 10ης Ιουνίου 2004, *Rudolf Kronhofer κατά Marianne Maier κ.λπ.*, C-168/02, σκέψη 21). Το Δικαστήριο, μνημονεύοντας την απόφαση *Marinari* (απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 1995, *Antonio Marinari κατά Llodys Bank plc και Zubaidi Trading Company*, C-364/93, σκέψη 14), υπογράμμισε ότι η φράση «τόπος όπου συνέβη το ζημιογόνο γεγονός», κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, δεν μπορεί να ερμηνευτεί τόσο ευρέως ώστε να καλύπτει κάθε τόπο στον οποίο θα μπορούσαν να γίνουν αισθητές οι επιζήμιες συνέπειες ενός γεγονότος που έχει ήδη προκαλέσει ζημία όντως επελθούσα σε άλλον τόπο. Σε διαφορετική περίπτωση, ο καθορισμός της δωσιδικίας θα αποτελούσε συνάρτηση επισφαλών παραμέτρων, όπως ο τόπος στον οποίο βρίσκεται το «επίκεντρο της περιουσίας» του ζημιωθέντος, και, κατά συνέπεια, δεν θα διασφαλιζόταν η ενίσχυση της έννομης προστασίας των εγκατεστημένων στην Κοινότητα προσώπων, η οποία αποτελεί έναν από τους σκοπούς της Συμβάσεως, στον βαθμό που παρέχει τη δυνατότητα, αφενός, στον ενάγοντα να εντοπίζει ευχερώς το δικαστήριο στο οποίο μπορεί να προσφύγει και, αφετέρου, στον εναγόμενο να προβλέπει ευλόγως το δικαστήριο ενώπιον του οποίου μπορεί να εναχθεί. Επιπλέον, βάσει της εν λόγω ερμηνείας θα μπορούσε κατεξοχήν να αναγνωρισθεί η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του τόπου κατοικίας του ενάγοντος, δικαιοδοσία την οποία δεν αναγνωρίζει η Σύμβαση σε άλλες περιπτώσεις πέραν αυτών που προβλέπει ρητώς (απόφαση της 10ης Ιουνίου 2014, *Rudolf Kronhofer κατά Marianne Maier κ.λπ.*, C-168/02, σκέψεις 19 και 20).

Στην υπόθεση *Harald Kolassa κατά Barclays Bank plc*, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επανέλαβε ότι το γεγονός και μόνον ότι ο ενάγων υπέστη οικονομικές συνέπειες δεν **[σελ. 8 του πρωτοτύπου]** δικαιολογεί την αναγνώριση της δικαιοδοσίας στα δικαστήρια του τόπου κατοικίας του εάν τόσο το γενεσιουργό της ζημίας γεγονός όσο και η επελθούσα ζημία εντοπίζονται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους. Ωστόσο, η εν λόγω αναγνώριση δικαιοδοσίας

δικαιολογείται όταν η κατοικία του ενάγοντος αποτελεί όντως τον τόπο όπου συνέβη το γενεσιουργό της ζημίας γεγονός ή τον τόπο επελεύσεως της ζημίας (απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2015, Harald Kolassa κατά Barclays Bank plc, C-375/13, σκέψεις 49 και 50).

Λαμβανομένων υπόψη των επιχειρημάτων της ενάγουσας και της προμνησθείσας νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η επέλευση της ζημίας θα έπρεπε εκ πρώτης όψεως να εντοπιστεί στην Αυστρία, διότι σε αυτό το κράτος συγκεκριμενοποιήθηκε για πρώτη φορά η ζημία και εκδηλώθηκαν οι συνέπειές της στους κατόχους των οχημάτων. Τα στοιχεία αυτά συνηγορούν υπέρ της άποψης ότι ο τόπος επέλευσης της ζημίας, κατά την έννοια του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012, βρίσκεται στην Αυστρία.

Ωστόσο, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την εκδοθείσα μετά από σύντομο χρονικό διάστημα απόφαση Universal Music International Holding BV κατά Michael Tetreault Schilling κ.λπ., διευκρίνισε ότι στην περίπτωση αμιγώς οικονομικής ζημίας δεν μπορεί να λαμβάνεται υπόψη μόνον ένα και το αυτό γεγονός και διαπίστωσε ότι μια αμιγώς οικονομική ζημία που (στην υπόθεση της κύριας δίκης) επήλθε άμεσα στον τραπεζικό λογαριασμό του ενάγοντος δεν μπορεί, αυτή και μόνο, να χαρακτηριστεί ως κρίσιμο συνδετικό στοιχείο δυνάμει του νυν άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012. Μόνο στην περίπτωση κατά την οποία υπέρ της απονομής διεθνούς δικαιοδοσίας στο δικαστήριο του τόπου επελεύσεως μιας αμιγώς οικονομικής ζημίας συνηγορούν και οι λοιπές ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως θα μπορούσε δικαιολογημένως μια τέτοια ζημία να παράσχει στον ενάγοντα τη δυνατότητα ασκήσεως αγωγής ενώπιον του δικαστηρίου αυτού (απόφαση της 16ης Ιουνίου 2016, Universal Music International Holding BV κατά Michael Tetreault Schilling κ.λπ., C-12/15, σκέψεις 38 και 39).

Τέλος, στην απόφαση Helga Löber κατά Barclays Bank plc, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαίωσε την εκτίμηση ότι για τη θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας δικαστηρίων πλην εκείνων της κατοικίας ή της έδρας του εναγομένου λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης (απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2018, Helga Löber κατά Barclays Bank plc, C-304/17, σκέψεις 29 και 31).

Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον, στην υπό κρίση περίπτωση, απλώς και μόνο η αγορά οχημάτων από Αυστριακούς εμπόρους και η παράδοσή τους στην Αυστρία αρκούν αφ' εαυτών για τη θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας των αυστριακών δικαστηρίων κατά την έννοια του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012. Εάν για τον καθορισμό του τόπου επέλευσης της ζημίας κατά την έννοια του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012 ληφθεί υπόψη όχι αποκλειστικώς και μόνο ο τόπος σύναψης της σύμβασης πώλησης και παράδοσης των οχημάτων στην Αυστρία, αλλά και οι λοιπές «ιδιαίτερες περιστάσεις [που] συνηγορούν υπέρ της απονομής διεθνούς δικαιοδοσίας» κατά την έννοια της προμνησθείσας νομολογίας του Δικαστηρίου

της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα πρέπει να επισημανθούν τα εξής: [σελ. 9 του πρωτοτύπου]

Η ενάγουσα προσάπτει κατ' ουσίαν στην εναγομένη ότι αυτή δολίως παρουσίασε τους κινητήρες που κατασκεύασε ως συμβατούς προς το δίκαιο της Ένωσης, προκαλώντας κατ' αυτόν τον τρόπο στους κατόχους των οχημάτων ζημία η οποία έγκειτο στην εξ αρχής μειωμένη αξία των οχημάτων αυτών. Η συμπεριφορά της εναγομένης, την οποία η ενάγουσα χαρακτηρίζει αδικοπρακτική, έλαβε χώρα στη Γερμανία. Σε επίπεδο πραγματικών περιστατικών, όλες οι αξιώσεις αφορούν μία και την αυτή παράνομη συμπεριφορά που προσάπτεται στην ενάγουσα, η οποία εκδηλώθηκε στη Γερμανία. Τίθεται επομένως το ζήτημα αν τα γερμανικά δικαστήρια της έδρας της εναγομένης, λαμβανομένης υπόψη της εγγύτητάς τους προς τα πραγματικά περιστατικά και προς τα αποδεικτικά στοιχεία, θα ήταν αντικειμενικώς καταλληλότερα να αποφανθούν επί των προβαλλόμενων αξιώσεων. Το γεγονός ότι ένα όχημα αγοράστηκε ή παραδόθηκε σε ορισμένο μέρος της Αυστρίας (ή της Ευρώπης) δεν συνεπάγεται καμία διαφοροποίηση σε σχέση με την εκτίμηση των συνδεόμενων με τις προβαλλόμενες αξιώσεις κρίσιμων στοιχείων. Όλα τα δικαστήρια που τυχόν επιλαμβάνονταν της διαφοράς θα έπρεπε να απαντήσουν στα ίδια ερωτήματα: Προέβη η εναγομένη στις προβαλλόμενες από την ενάγουσα δόλιες πράξεις; Πληρούσε ο κινητήρας EA 189 τις προϋποθέσεις του δικαίου της Ένωσης; Είχαν επίδραση οι πράξεις ή παραλείψεις της εναγομένης στην αξία των εξοπλισμένων με τον συγκεκριμένο κινητήρα οχημάτων; Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να γίνει δεκτό ότι μεγάλο μέρος των σχετικών με τα ερωτήματα αυτά αποδεικτικών στοιχείων, και συγκεκριμένα μεγάλος αριθμός υλικών τεκμηρίων και προσώπων, βρίσκονται στη Γερμανία. Επίσης, το ζήτημα κατά πόσον τα οχήματα απώλεσαν μέρος της αξίας τους στην Αυστρία λόγω των προβαλλόμενων χειραγωγήσεων της εκπομπής ρύπων θα μπορούσε να εκτιμηθεί εξίσου άρτια τόσο στη Γερμανία όσο και στην Αυστρία. Η προβαλλόμενη με την αγωγή απομείωση της αξίας προέκυψε κατόπιν ποσοστιαίου υπολογισμού, πράγμα που σημαίνει ότι δεν απαιτείται η διεξαγωγή πραγματογνωμοσύνης για κάθε όχημα χωριστά. Επίσης, στην Αυστρία δεν υπήρξε χορήγηση της προβλεπόμενης από τη νομοθεσία της Ένωσης έγκρισης τύπου, περί της οποίας κάνει λόγο η ενάγουσα, οπότε τέτοια έγκριση δεν θα μπορούσε να ανακληθεί στην Αυστρία.

Εάν το σκεπτικό της απόφασης στην υπόθεση Universal Music εφαρμοστεί στην υπό κρίση περίπτωση, ο τόπος επελεύσεως της ζημίας είναι δυνατόν να εντοπιστεί βάσει ορισμένων στοιχείων στη Γερμανία: στην υπόθεση Universal Music η οικονομική ζημία της ενάγουσας επήλθε με τη μεταφορά χρημάτων από τον λογαριασμό της στην Ολλανδία. Εντούτοις, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν αναγνώρισε ως τόπο επελεύσεως της ζημίας την Ολλανδία, δεδομένου ότι η αναγνώριση της διεθνούς δικαιοδοσίας των τσεχικών δικαστηρίων δικαιολογείτο για λόγους εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης και αποτελεσματικής οργανώσεως της δίκης. Στην υπό κρίση υπόθεση, η ζημία συγκεκριμενοποιήθηκε μεν, κατά τους ισχυρισμούς της ενάγουσας, με την αγορά και παράδοση των εξοπλισμένων με τον φερόμενο ως παραποιημένο κινητήρα αυτοκινήτων στην Αυστρία, οι προβαλλόμενες όμως με τους αγωγικούς

ισχυρισμούς ζημίες ανάγονται σε ένα σύνολο γεγονότων τα οποία έλαβαν χώρα στη Γερμανία. Επομένως, από την άποψη της αποτελεσματικής οργάνωσης της δίκης, ιδίως της εγγύτητας προς το αντικείμενο της διαφοράς και της διευκόλυνσης της διεξαγωγής αποδείξεων, τα γερμανικά δικαστήρια προφανώς θα ήταν και στην υπό κρίση υπόθεση αντικειμενικώς καταλληλότερα να αποφανθούν επί της ευθύνης από τις προβαλλόμενες ζημίες. **[σελ. 10 του πρωτοτύπου]**

Εάν για το ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας ληφθεί υπόψη, όπως έπραξε η ενάγουσα, ο τόπος της αγοράς και της παράδοσης των οχημάτων στους τελικούς αγοραστές, μεταξύ των οποίων και στους αγοραστές μεταχειρισμένων οχημάτων, η δυνατότητα της εναγομένης να προβλέψει ποια είναι η ισχύουσα δωσιδικία παρίσταται επίσης αμφίβολη.

Τέλος, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί επίσης αμφιβολίες ως προς το αν η αναγνώριση της διεθνούς δικαιοδοσίας των αυστριακών δικαστηρίων θα ήταν συμβατή με την κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβαλλόμενη στενή ερμηνεία των ειδικών κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας του κανονισμού περί διεθνούς δικαιοδοσίας (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουνίου 2016, C-12/15, Universal Music International Holding BV κατά Michael Tetreault Schilling κ.λπ., σκέψη 25· απόφαση Löber, σκέψη 17).

Πάντως, υπέρ της διεθνούς δικαιοδοσίας των αυστριακών δικαστηρίων θα μπορούσε να προβληθεί το επιχείρημα ότι μία από τις νομικές βάσεις που προβάλλει η ενάγουσα για τη θεμελίωση αξίωσης από αδικοπραξία είναι η κατά το άρθρο 874 του αυστριακού αστικού κώδικα ευθύνη από απάτη με δόλια προαίρεση. Προκειμένου να εκτιμήσει την ύπαρξη τέτοιας αξίωσης, το αιτούν δικαστήριο θα έπρεπε να εξετάσει αν καθένας από τους θιγόμενους κατόχους οχημάτων, των οποίων τις αξιώσεις προβάλλει η ενάγουσα, πράγματι εξαπατήθηκε και αν η συμπεριφορά της εναγομένης συνδεόταν αιτιωδώς με την προβαλλόμενη ζημία. Η εξέταση των θιγόμενων κατόχων οχημάτων θα ήταν επομένως αναπόφευκτη. Μόνο, όμως, το γεγονός ότι ένα δικαστήριο πρέπει να εξετάσει μάρτυρες οι οποίοι έχουν την κατοικία τους στην Αυστρία δεν μπορεί να συνεπάγεται την αναγνώριση της διεθνούς δικαιοδοσίας του αιτούντος δικαστηρίου, χωρίς να συντρέχουν και άλλα συνδεδετικά στοιχεία για τη θεμελίωση διεθνούς δικαιοδοσίας με βάση τον τόπο επέλευσης της ζημίας κατά το άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012. Δεδομένου και μόνο του καταστατικού σκοπού της ενάγουσας, δεν μπορεί να παραβλεφθεί ότι πίσω από την επιχειρηματολογία της περί αναγνώρισης του τόπου επέλευσης της ζημίας στην Αυστρία κατά την έννοια του άρθρου 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012 βρίσκονται ευνόητα συμφέροντα προστασίας των καταναλωτών. Κατά το αιτούν δικαστήριο, τα συμφέροντα αυτά θα πρέπει να μην ληφθούν υπόψη κατά την εξέταση του ζητήματος της διεθνούς δικαιοδοσίας. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επισήμανε παραδείγματος χάριν στην υπόθεση Andreas Kainz κατά Pantherwerke AG (απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2014, Andreas Kainz κατά Pantherwerke AG, C-45/13, σκέψη 31) ότι το άρθρο 5, σημείο 3, του

κανονισμού 44/2001 (νυν άρθρο 7, σημείο 2, του κανονισμού 1215/2012) δεν αποσκοπεί στην ενίσχυση της προστασίας του ασθενέστερου διαδίκου.

Διαδικασία:

Επειδή η ορθή εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης είναι καθοριστική για την απόφαση σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία του αιτούντος δικαστηρίου, υποβάλλεται το ανωτέρω παρατιθέμενο ερώτημα προς έκδοση προδικαστικής αποφάσεως.

Η εκκρεμούσα ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου διαδικασία αναστέλλεται μέχρι την έκδοση της απόφασης του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. **[σελ. 11 του πρωτοτύπου]**

Landesgericht Klagenfurt, Τμήμα 21

Klagenfurt, 17 Απριλίου 2019

[παραλειπόμενα]